

esett, azon a héten nem tapostak hordóba káposztát, mert biztos, hogy meglágyult és romlott illata lett.

Mennyi babona és hozzáfűződő hiedelemmel éltünk valaha, abban a petróleumlámpás világban.

id. Csik Rezső

Régi patikusok és seborvosok Dunaalmáson¹

*Öry Dániel gyógyszerész és felesége,
Thar Julianna síremléke
az almási temetőben*

Dunaalmásnak, mint egykori fürdőhelynek történelmi leírásával sokan foglalkoztak, így Istvánffy, Zeiler, Kreckovitz, Bruckmann, Hübner, Edvard Browne, akik leírták, hogy Dunaalmás kedvelt fürdőhely volt már a rómaiak korában is. Feljegyezték, hogy az egykori Brigetiumban (Szönyben) tartózkodó római katonák is szívesen töltötték idejük egy részét az almási gyógyfürdőben. Sőt Pannonia egykori kormányzója, *L. Laurelius Gallus* egy feliratos követ készíttetett a nimfáknak, a gyógyforrások jó szellemének, hálaából, hogy az almási hévíz gyógyuláshoz segítette. A feliratos kő teljes szövege így hangzik: NYMPHIS / SACRUM / L. AVRELIVS / GALLVS / LEG. AVG.

Az 1930-as években a fürdőzők római pénzeket találtak a forrás környékén. Az adatok tehát hitelesek. Valószínű, hogy Almás egykori gyógyfürdő jellege vonzotta ide – a gyógyítás és a megélhetés miatt is – a patikusokat és a seborvosokat. Ezzel kapcsolatosan ritka adatok kerültek elő a községi levéltár gyűjteményéből. Megtudtuk, hogy Almást 1639-ben Almási Ferenc nevű királyi orvosdoktor vette bérbe 4 márkáért. 1715. december 27–29. közötti időben az itt átvonuló svéd katonák táboroztak a gőzölgő kénves fürdő mellett. 1751. szeptember 4-én a hajón utazó Mária Terézia Almáson kiszállt, „bőrös csészán” végigment a falun és megtekintette a kénves forrást is, amelyről megyei orvosa, Torkos Justus János már

¹Részlet a szerző Dunaalmási Ref. Egyház 400 éves története című készülőben lévő munkájából.

előzőleg tájékoztatta. Torkos Justus *Thermae Almasiensis* címmel latin nyelven könyvet írt a kenes fürdő áldásos valóságáról, amely Pozsonyban jelent meg 1746-ban.

Az első „patikarius” Almáson *Wáli Mihály volt*, aki 1781-ben működött Almáson és kiváló adakozó hírében állott. 1807-ben *Szalai Mihály* seb orvos érkezett Győről Almásra, aki 10 éven át ellátta a fürdőorvosi teendőket is. Sírköve ma is látható a református temetőben.

Egy neves és tudós gyógyszerészről kell még említést tennünk, *Óry Dániel* személyéről, aki a szabadságharc idején érkezett Dunaalmásra. Itt kötött házasságot Thar Julianna „leányasszonnyal”, aki Vajda Julianna (Lilla) társaságához tartozott. *Óry Dániel* alapítványt létesített az almási iskolás gyermekek megsegítésére, *Óry-család alapítványa* címmel. Valószínű az Óry-patikából maradt fenn egy öreg rézmozsár gyógyszerkeverő kanállal, amely e sorok írójának tulajdonában van.

1884. június 8-án *Hamary Dániel* honvéd törzsorvos, aki Almáson végezte iskoláit, felfigyelt az almási gyógyfürdő jelentőségére, és ő is alapítványt létesített az almási iskolás gyermekek megsegítésére. A jegyzőkönyvben így emlékeztek meg róla: „az almási ref. egyház vezetősége hálás szívvel mond köszönetet a jótékony alapítványért, mellyel ezen egyh. iskolájáról megemlékezni szíves volt.”

A Hamary család kapcsolata szoros lehetett Almással, mert az orvos szülei itt vannak eltemetve a református temetőben. Az idő múlásával Almás(neszmély)-en az egészségügyi ellátás sokat fejlődött. Új orvosi rendelő és új gyógyszertár található a községben. A kenes vizű fürdőhely a fénykorát az 1930-as években élte. Hajókikötő és szálloda volt a községben. Hivatalosan gyógyfürdőhelynek nevezték és ilyen rangot viselt 1970-ig. Ezután a fürdő többször gazdát cserélt, tönkrement, elpusztult. Itt lenne az ideje, hogy Dunaalmás önállóvá válásával visszanyerje a fürdő régi hírét és rangját a fürödni kívánó emberek legnagyobb örömére. Reméljük, így lesz...

Dr. Ferenczy Miklós

A pálosok budapesti Sziklatemploma II.¹

A Sziklatemplom

A sziklabarlangban létrehozott templom két részből állt: egy felső, ún. Lourdes-i-barlangból és egy alsó, sziklába vájt templomrészből.

A felső templom is kétrészes. A külső, a szabad ég alatt álló templomhajó. A hegy felőli oldalán állott a külső szószek és itt voltak elhelyezve a lócaszerű ülőpadok a hívők részére. A belső barlangszerű hely a tulajdonképpeni szentély volt. A barlangrészt a mintegy 2,5 m magas vasrács választotta el a hajótól. A szentélyben állott Lux Kálmán műépítész tervezte fehér mészkőből faragott ókeresztény motívumokkal díszített kegyoltára. A tabernákulum felett Trux Jenő kongreganista testvér által Jeruzsálemből hozott díszes vasalású oltár kereszt állott.

A szentély északi sziklafalából ajtó nyílt a sekrestyébe. A sekrestye egy teljesen zárt barlang, amelynek nehéz vasajtaja és keskeny üvegfestéses ablaka a szentélyre nyílt. A sekrestyével átellenben lépcső vezetett a kórusra. Alóla, az északi sziklafalról indul az alagút az alsó sziklatemplomba. Óskeresztény stílusú, faragott kőmellvéddel ellátott kórusról tartották a szentbeszédeket, amelyeket hangszórók közvetítettek az atemplomban és a külső hajóban helyet foglaló híveknek. A kórus felett volt a kőbe faragott főoltárkép, amelyen Szent István felajánlja a koronát a Boldogságos Szűznek.

A szentély keleti oldalán, mintegy 4 m magasságban látható a sziklák közé benyúló kis barlang, amelyben a Lourdes-i Szűzanya ruszkicai márványból faragott szobra állt, Vastagh György szobrászművész alkotása. A szobor előtt magas, kovácsoltvas gyertyaállvány helyezkedett el az áldozati gyertyák számára. A szentélyből vagy a kórusról kifelé a Dunára nézve, a boltozat déli kapuzata a történelmi Magyarország sziluetjét imitálta.

¹A tanulmány első része az előző számban olvasható. (Szerk.)